

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**УКРАЇНСЬКИЙ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ІМЕНІ Г.Ф. КВІТКИ-ОСНОВ'ЯНЕНКА**

ФІЛОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ

**Збірник наукових праць
студентства й наукової молоді**

2022-2023

Критерії відбору онлайн матеріалів для вивчення/навчання англійської мови <i>Лабковський Олександр</i>	40
Лінгвоаксіологічні особливості рецензії: узагальнення досвіду дослідження <i>Липовецька Світлана</i>	41
Особливості вживання іменників-юкстапозитів у текстах українських замовлянь <i>Мієнко Олена</i>	44
Тема голодомору в Україні (за романом Василя Барки «Жовтий князь») <i>Олещико Аліна</i>	51
Компліментарні висловлювання як засіб мотивації п'ятикласників в умовах НУШ <i>Паланська Ганна</i>	60
Редагування тексту як засіб формування мовної та мовленнєвої компетентності <i>Пишинська Влада</i>	64
Лексичні інновації коронавірусної доби <i>Плотнікова Тетяна</i>	66
«Гімназист і Біла Ворона» А. Кокотюхи як дитячий детектив <i>Радченко Яна</i>	67
Англіцизми та проблеми їх досліджень у сучасному українському мовознавстві <i>Ряполова Катерина</i>	70
Види вправ для розвитку усного мовлення на інтегрованому уроці української мови та літератури <i>Сергієнко Катерина</i>	72
Словесне відтворення почуття заздрості у творі «Дві московки» І.Нечуя-Левицького <i>Сідаш Катерина</i>	76
Вербалізатори почуття заздрості у художньому просторі творів І.Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я» і «Микола Джеря» <i>Сідаш Катерина</i>	79

Сідаш Катерина

Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Наук. кер.: к. філол. н., доц. О.В. Ткач

Словесне відтворення почуття заздрості у творі «Дві московки»

І. Нечуя-Левицького

У сучасному мовознавстві значне місце посідає зіставне вивчення вербалізації внутрішнього світу людини, зокрема її емоційної сфери.

За філософсько-етичного аспекту заздрість визначають як надзвичайно негативне, деструктивне явище, супроводжуване злістю й жорстокістю, засмученістю з приводу чужих благ, що призводить до ненависті й жадібності.

Предметом нашого дослідження є вербалізатори концепту «заздрість» у повісті «Дві московки» (1868) І. Нечуя-Левицького.

За мету обрали порівняння інтерпретації назв емоцій заздрості та ревнощів в аналізованому тексті повісті письменника.

Головні героїні повісті зображені в повному контрасті одна з одною як зовнішньо, так і у стосунках з чоловіками.

Перші прояви заздрості, які оселилися в душі Марини, описані у відповіді на пораду Ганні, у прийнятті рішення про одруження з Василем. У мовній об'єктивації емоцій негативну моральну оцінку заздрості можуть посилювати супутні негативні почуття (злість, ненависть, злоба, злостивість, страх, острах, зловтіха, смуток) і ставлення (зневага, недоброзичливість, ворожнеча, неприязнь, жадібність), напр.: *«Тебе, дівко, сватають, а ти вже не дитина, не питай у людей, порадься з своїм серцем, чи бути, чи не бути тобі за ним...»*, *«Поцілувала Ганна Марину, а Марина аж іздригнулась!»*. На цьому прикладі, видно, як І. Нечуй-Левицький, за допомогою емотивного стану Марини, передає її почуття заздрості, відтворюючи його згрубілою формою іменника *дівко*, заперечними частками *не* (*не дитина, не питай*), та дієсловами *поцілувала – іздригнулась*.

Автор детально описує сум і горе Марини через шлюб її коханого з подругою. У повісті ми можемо знайти об'єктивізацію прояву заздрості разом із фізичним болем, що підкреслює особливу болісність переживання емоції, напр.: *«З того часу, як Ганна вийшла за Василя, між подругами неначе недобрий чоловік загородив стежку тином. Було, Ганна й зайде до Марини, то нелюба вже, нещира розмова була між ними!»*. Письменник послуговується задля цього такими формами з префіксом *не-*, як: *недобрий, нелюба, нещира*.

Концептуалізація заздрості в образі Марини вказує на те, що вона є небезпечною для життя експерієнцера, порушує його нормальне існування. Постійно згадує своє кохання, через це заздрить Ганні: *«Тільки й обороняється Марина од нелюба думкою про милого, тільки тоді не так гидує вона, як між нею та чоловіком стане думка про милого Василя, як вбачає вона в мислі чорний вус, біле личко Василеве. І та гаряча, солодка думка закриє її од немилого жарту, од гидкого женихання, неначе од гадини, та думка сміється до неї і гріє її серце, як весняне сонечко»*. Письменник майстерно показує засіб протиставлення: *од нелюба – про милого, чорний вус – біле личко, гадина – веселе сонечко*.

Той, хто переживає заздрість, усвідомлює її негативний, аморальний характер. Тому це почуття намагаються не проявляти відкрито. Навіть пробують з ним боротися, , напр.: *«І почала жити Марина тільки тією думкою та завидувати Ганні. Піде, було, та гляне на Василя через тин, поміж зеленим листом вишника, і легше їй стане на душі»*.

Навіть після того, як Василя забрали знов на службу, Марина не змогла приховати всі барви своїх переживань і заздрості до кохання подруги. Дівчата не можуть порозумітися – їхня доля склалася по-різному: *«Але ж ти нажилася з милим, Ганно! А я пішла заміж за нелюба і не зазнаю такого щастя, як тобі судилося... Я й не накохалась, я й не навтішалась!..»* Письменник послуговується задля цього такими формами з префіксом *не-* та

часткою *не*, як: *за нелюба, не зазнаю, не накохалась, не навтішалась. не навтішалась*

Варто зазначити, що, проявляючись поряд із захопленням, почуття заздрості завжди втрачає відтінок ворожості, роздратованості і виражає лише бажання зрівнятися з об'єктом. Так, автор показує читачеві, що попри все, Марина виявляється вірною подругою. Вона не покидала Ганну в скруті. Вона допомагала в роботі, іноді годувала її власним хлібом, одягала її у свій одяг, розважала, як могла. Догледіла її до смерті, і поховала.

Отже, провівши аналіз вербалізації концепту «заздрість» у повісті І. Нечуя-Левицького, ми можемо дійти висновку, що причини появи заздрості мають загальну підставу: наявність об'єктивних і суб'єктивних суперечностей взаємодії особи і суспільства. Фундаментальна суперечність в системі взаємин, що приводить до заздрості – це суперечність між очікуваними взаєминами і взаєминами з боку інших; суперечності між очікуваними взаєминами і ставленнями до самого себе; суперечності між ставленнями до самого себе і іншого. Письменник майстерно відтворює почуття заздрості, залучаючи різноманітні мовні засоби та прийоми: іменники, дієслова та частки, порівняння і протиставлення.

Література

1. **Нечуй-Левицький І.С.** Дві московки: повість / передм. Л.Цай; худож. В. Свиридов. Луганськ: Янтар, 2013. 192 с.
2. **Селігей П.** Внутрішня форма назв емоцій в українській мові. *Мовознавство*. 2001. №1. С. 24–33.
3. **Шапран Н.В.** Соціально-психологічні характеристики концепту заздрість. *Наукові записки*. Серія «Філологічна». Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія». Вип. 8. 2007. С. 94–106.